

REINVENTAR EL CENTRE HISTÒRIC: LA CONTRIBUCIÓ DE LA GEOGRAFIA A LA PLANIFICACIÓ URBANA DE SANTA POLA

Samuel ORTIZ PÉREZ
Universitat d'Alacant

Aquesta primera aproximació a l'anàlisi urbana de Santa Pola tracta d'obrir una profunda reflexió sobre l'estat funcional, social i morfològic del centre històric a partir del rigor científic aportat per la geografia humana aplicada. El llegat d'aquest estudi té la finalitat de contribuir a l'aplicació de certes propostes d'actuació urbana per a, en la mesura que siga possible, millorar les condicions de vida dels residents del centre històric, en particular, i del conjunt de la localitat, en general.

La ciutat, entesa com un espai viscut, un palimpsest producte d'una creació humana i un lloc heretat, ha sigut i és objecte de nombroses intervencions de diversa índole, alterant així d'una manera o d'una altra les estructures existents fins al moment. A aquesta comesa volem afegir una sèrie de mesures i propostes sorgides d'aquest estudi sobre la ciutat i el centre històric de Santa Pola, amb el propòsit de contribuir a un major coneixement de la realitat urbana, social, econòmica, cultural, paisatgística i política del municipi.

Quan iniciem un estudi d'aquestes característiques sorgeix en primera instància la necessitat de plantejar quines han sigut les polítiques d'actuació i, al mateix temps, apostar per un model territorial definit que determinarà posteriorment el nostre model de ciutat.

Seguint la línia del document presentat pel CIAM en la segona meitat del segle xx, *El cor de la ciutat. Per una vida més humana de la comunitat*, que aposta per la renovació dels centres històrics i la construcció d'una zona integrada, complementària i funcional, nosaltres suggerirem la necessitat de dur a terme determinats tipus d'actuacions dirigides al centre històric de Santa Pola. Des d'un pensament científic

positivista desitgem constituir així a un tipus de planificació i intervenció política del sòl elaborant un conjunt de normes urbanístiques que permeten pronosticar i predir quin model de ciutat estem disposats a desenvolupar, com anem a realitzar-ho i on s'executarà. Considerem que l'ordenació de l'espai urbà engloba tant el caràcter físic o morfològic de la ciutat, el caràcter sociocultural, així com el caràcter funcional i les activitats econòmiques. Per tot això, és necessari marcar pautes i terminis d'intervenció. En resum, estem col·locant les bases d'una ciutat racional, pensada i planificada que compleixa amb el compromís social que nosaltres volem abordar, la sostenibilitat en relació amb els recursos disponibles i l'oposició a unes lleis del mercat contraproduents i especulatives.

En aquest estudi seguirem principalment un mètode de tipus hipotèticodeductiu basat en la proposta d'una sèrie d'hipòtesis de treball amb la finalitat de dur a terme una argumentació sòlida del que volem transmetre. Així mateix, hem complementat les nostres idees amb el treball de camp i la comprovació *in situ* dels resultats obtinguts en la diagnosi i l'anàlisi de les dades.

Davant qualsevol treball ens sentim en gran manera limitats per les fonts d'informació disponibles. Hem acudit principalment al Cens de Població i Vivenda de l'any 2001 publicat per l'Institut Nacional d'Estadística on queda detallada gran part de la informació requerida per a aquest estudi. L'escassa documentació bibliogràfica de la zona, encara que l'existent siga molt valuosa, també ha sigut de gran utilitat per a una millor comprensió de la dinàmica actual del centre històric. A partir d'aquestes fonts s'han utilitzat els sistemes d'informació geogràfica (GIS) per a la producció de la documentació cartogràfica.

L'interés que ens ha portat a triar el centre històric de Santa Pola es deu a les raons següents:

- a) No hi ha precedents d'anàlisi específica del centre històric ni d'altres estudis semblants.
- b) L'interés per la situació dels centres històrics de les ciutats europees s'ha incrementat per l'estat generalitzat d'abandó, degradació i deteriorament, tant en l'àmbit social, econòmic com morfològic.
- c) La preocupació per la falta d'activitat econòmica, l'envelliment de la població i els nous fenòmens especulatiu al centre històric.
- d) Recentment, s'acaba de redactar un Pla General d'Ordenació Urbana (PGOU) al municipi de Santa Pola que aposta per un model territorial, al nostre entendre, poc racional i poc sostenible. Així mateix, el PGOU omet en tot moment una pronunciació sobre la situació actual del centre històric i propostes de revitalització urbana.

Nosaltres defensarem la nostra convicció per actuar de manera integral en el conjunt de la ciutat ja que les actuacions urbanes alienes a l'espai propi del centre històric també poden afectar la seua evolució. És a dir, cal analitzar el conjunt de la ciutat com un tot integrat, i no només les intervencions puntuals que afecten el centre, ja que les intervencions fora del nucli urbà principal també alteren la funcionabilitat del nostre centre històric i modifica el seu paper en la ciutat. Aleshores, les nostres hipòtesis de treball són:

1. El centre històric de Santa Pola sorgeix d'un creixement espontani en estreta relació amb l'activitat defensiva del castell i a l'activitat pesquera del port que determina, d'alguna manera, l'evolució urbana del municipi.
2. No hi ha hagut cap intent d'ordenar ni de planificar de manera racional el creixement i l'evolució del centre històric; en conseqüència, podem afirmar que es troba més abandonat, degradat i desproveït d'una activitat econòmica integrada, en comparació amb la resta de la ciutat.
3. La carència d'una identitat pròpia al costat de la falta de compromís de l'administració pública per regular els usos i actuacions urbanes en la zona han permés un creixement desorganitzat i irracional sense cap visió de conjunt.
4. Les actuacions urbanes fora del centre històric afecten igualment a la seua manca d'identitat i a la seua funcionalitat urbana.

No obstant això, l'objectiu del nostre estudi passarà per identificar els elements detonants i analitzar els aspectes socials, econòmics i morfològics de la dinàmica vigent a fi de proposar un llistat d'actuacions urbanes per a pal·liar les deficiències i aconseguir així introduir millores des d'una perspectiva global i integrada de la ciutat.

Cal assenyalar que aquest treball ha d'entendre's com un prefaci per a un encàrrec més complet, detallat i profund d'una realitat que requereix un major seguiment. Els canvis tan radicals succeïts en els últims anys han distorsionat d'alguna manera l'actualitat de les dades de 2001 per diversos motius. Tanmateix, la validesa de les nostres conclusions representa una gran referència comparativa davant d'un futur diagnòstic que incloga les transformacions tan intenses i concentrades en el temps, experimentades en els últims 5 anys en la nostra localitat. Així, creiem convenient un futur estudi amb noves dades proporcionades pel pròxim cens de població de 2011.

1. UN CENTRE HISTÒRIC SENSE IDENTITAT QUE CAL

RECUPERAR: CONSTITUCIÓ URBANA

Per a la delimitació del centre històric hem acudit als plànols històrics proporcionats pel professor Vicente Gozálviz (1976) amb l'objectiu

d'analitzar la trama urbana i identificar el nucli urbà original. La presència del castell fortalesa i la seua funció estratègica històrica permet situar el centre històric al voltant d'aquest monument que, sens dubte, està considerat el principal element d'identitat de la vila de Santa Pola.

Tot seguit intentarem explicar com es va configurar l'espai urbà del centre històric de Santa Pola. L'entorn geogràfic en què se situa la ciutat de Santa Pola es correspon amb el fons d'una badia entre el mar i la serra de Santa Pola, espai que troba serioses limitacions cap al sud per la presència del mar i cap al nord, per la presència de la serra, que aparegué durant el pliocè inferior. Això determinarà l'evolució i el creixement urbà cap a l'est i l'oest de l'emplaçament original formant un pla estret, allargat i alineat a la costa. L'esplanada que ocupa el centre històric de la ciutat era l'opció més adequada si tenim en compte els terrenys pantanosos de ponent (albufera d'Elx) i la major estretor costanera de llevant (cap de Santa Pola).

El nucli original de Santa Pola naix d'un objectiu de vigilància amb una funció defensiva de la costa sud de les terres alacantines. Posteriorment, durant la segona meitat del segle XVIII manté una funció militar molt remarcada. El castell, al càrrec d'un governador militar, servia de defensa al refugi dels vaixells ancorats en el port d'Alacant que es beneficiaven de les bones condicions d'abric de la badia de Santa Pola. Històricament ha servit de refugi per a les embarcacions i ha permés un important exercici de l'activitat portuària per a operacions mercantils i pesqueres (*portus illicitanus*), molt abans de la construcció del port (principis del segle XX). Representava, sens dubte, un lloc ideal per a la construcció d'un castell destinat principalment a la defensa del litoral i refugi d'atacs corsaris, disposat dins d'una posició geoestratègica, d'escala habitual, inclosa en les rutes marítimes cap als països musulmans i atlàntics.

En realitat, molts són els escrits que auguraven la instal·lació d'un nucli permanent al voltant del port de Santa Pola després de la conquesta cristiana, no obstant això, les diverses iniciatives es van truncar, unes vegades per la inseguretad i la incertesa que despertava la zona davant de la contínua presència de corsaris en la deshabitada illa de Nova Tabarca, i altres vegades per la intervenció dels responsables del port d'Alacant que frustrava els plans de consolidar un nucli pesquer i comercial tan pròxim. Malgrat tot, l'activitat des d'època romana, visigoda i àrab en la zona és més que evident i, precisament, els llibres més antics del Consell d'Elx fan repetides al·lusions al funcionament del port des de la segona meitat del segle XIV de manera intermitent, juntament amb la presència de veïns d'Elx de manera freqüent en la zona. A finals de segle XVIII,

es pensà en la construcció d'un port (1791), ja que els intercanvis comercials produïts per l'activitat defensiva i militar original del castell, les activitats econòmiques derivades de la serra i el port, i les comunicacions amb la resta de nuclis urbans són les que orienten les direccions principals del creixement urbà.

Figura 1. Direcció del creixement urbà (elaboració pròpia a través d'un SIG).

La construcció del municipi de Santa Pola es va generar, en primer lloc, a partir de les lleis de les Corts de Cadis. S'inicia al mateix temps el turisme d'estiu i altres activitats, com la salinera, que progressen lentament fins a consolidar-se durant el segle xx. Santa Pola, com a municipi independent va nàixer l'11 d'octubre de 1812, en triar-se llavors el primer ajuntament, aparentment, prop del castell. No obstant això, la cessió del terme territorial i la independència municipal definitiva no es produeix fins el 1838, després de serioses discussions i successius tràmits. L'actual terme municipal s'aconseguiria definitivament en l'any 1946. Durant la primera etapa, el desenvolupament urbà obeeix a directrius encara defensives, utilitzant com a referent el castell-fortalesa davant dels perills procedents del mar. L'església, extramurs, tria a principis de segle, igualment, una posició de resguard (noroest). El creixement urbà, per tant, s'estén cap a l'entorn del castell més allunyat del mar, cap al nord, deixant la fortalesa com a primera línia. Els carrers Elx i del Far (actualment M. Bascuñana) representaven el límit meridional a mitjan segle dinou. Més tard, els carrers del Moll i del Mar (avui, Poeta Miguel Hernández) seran els següents a consolidar-se, ambdós en direcció al port.

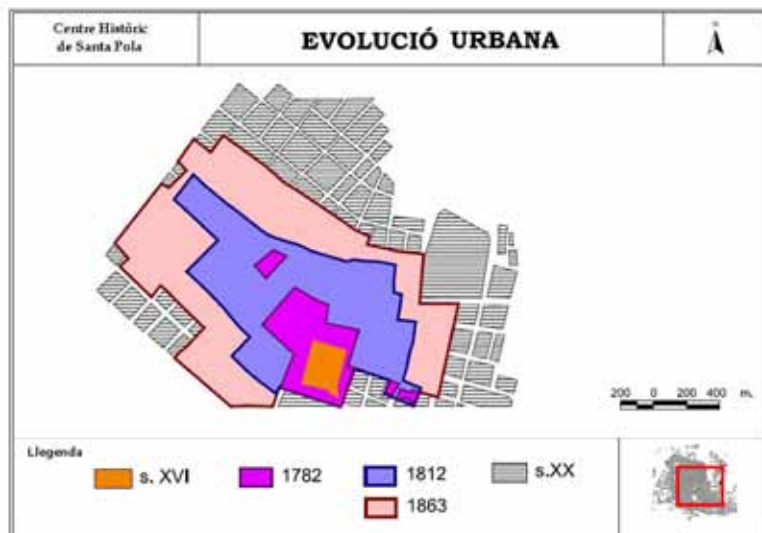

Figura 2. Evolució urbana del Centre Històric de Santa Pola (elaboració pròpia a partir d'un SIG).

Una vegada eliminat el perill de la costa i la pirateria el mar es converteix en un recurs de futur. Es potencia l'activitat estiuenca, el turisme i les construccions de segona residència. La nova funció del moll (1911) i la indústria salinera comencen a prendre impuls. El progrés industrial i turístic propi dels anys seixanta va desencadenar un creixement urbà desmesurat i incontrolat més enllà del lloc ocupat pel nucli original. Ens referim, efectivament, a les expansions de llevant i de ponent sorgides a mitjan anys seixanta: a l'est, l'Eixample de Llevant i la urbanització Santa Pola de l'Est, i a l'oest, Platja Llisa i Gran Platja. En tot cas, el més cridaner van ser les urbanitzacions de Gran Alacant i Pueblo Levantino que van aprofitar el sòl qualificat com a sòl rústic turístic (pla de 1973) per a instal·lar-se en diferents zones de la Serra de Santa Pola a partir de sengles plans parcials, i que encara avui continuen ampliant la seua superfície residencial i comercial.

Com hem esmentat anteriorment, el centre històric de Santa Pola no té un Pla Especial d'actuació urbana i el nou Pla General ni tan sols ha sigut proveït d'una planificació concreta que regule la dinàmica social, morfològica i funcional de la zona. L'escassa intervenció ens obliga a suggerir pautes d'actuació per a pal·liar els possibles déficits i potenciar nombrosos aspectes de la vida quotidiana. El nou Pla General denomina *casc històric* o *casc tradicional* al nucli original, és a dir, en un sentit pejoratiu, desfasat i sense atorgar-li cap identitat. Més concretament, utilitza el terme de *nucli urbà* per

a referir-se al sòl urbà consolidat del nucli principal de la ciutat, per a diferenciar-ho dels eixamplaments posteriors de llevant, ponent i de Gran Alacant, i que engloba molta més superfície que el nucli històric original. La falta de compromís de l'administració pública per identificar el centre històric i realitzar un estudi detallat per a la seua renovació i revitalització ens anima a elaborar un treball per a aconseguir una millora qualitativa del paisatge urbà i un procés d'identificació urbana. Cal advertir la importància que representa un detallat coneixement de l'evolució urbana i de les projeccions de creixement a l'hora de planificar qualsevol tipus d'intervenció i, a més a més, saber quina ciutat volem.

D'aquesta manera, serem fidels a una visió naturalista de la ciutat com un tot que naix, creix i mor on, no obstant això, hi ha certs elements d'identitat historicocultural que recreen vertaderament la personalitat de la nostra vila com, per exemple, la trama urbana original, la qual és necessari conservar.

Figura 3. Trama Urbana del Centre Històric de Santa Pola (elaboració pròpia a partir d'un SIG).

La identitat del centre històric podria expressar-se principalment en la morfologia urbana i la seua trama. La trama irregular, derivada d'una evolució espontània, podria considerar-se com un element ineludible d'identitat històrica. Igualment, la presència de fites urbanes i edificis característics de la història del municipi representen les senyes d'identitat: el castell-fortalesa, la plaça de la Glorieta, la plaça d'Abastiments-Mestre Quislant i l'esglèsia.

Aquests elements formen part del nucli original del municipi de Santa Pola al llarg de la seua evolució. La importància de dotar d'identitat al centre històric podria ajudar a diversificar l'economia de la zona i per a la pressa de consciència de la nostra història.

2. CONTRIBUCIONS GEOGRÀFIQUES PER AL PLANEJAMENT URBÀ DE SANTA POLA

A l'hora d'accedir a les fonts d'informació urbana i utilitzar les dades sobre la població hem de tenir en compte que aquestes no sempre coincideixen amb la delimitació morfològica urbana i que cal sintetitzar els paràmetres d'estudi. Concretament, a la nostra localitat, les estadístiques de població no coincideixen amb el límit urbà de 1863, ni tan sols amb la trama irregular. No obstant això, hem d'integrar els districtes 1002 i 2002 del municipi per fer la nostra anàlisi, sempre indicant aquesta limitació estadística que es pot minimitzar amb el treball de camp i altres fonts alternatives.

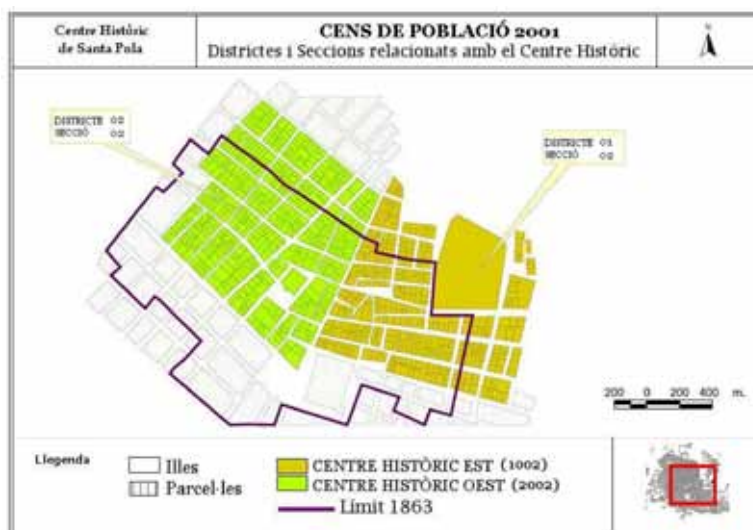

Figura 4. Districtes i Seccions en relació amb el centre històric de Santa Pola (elaboració pròpia a partir d'un SIG).

El nostre municipi compta actualment amb una població de quasi 30.000 habitants (població de fet de gener del 2007, INE). Tot seguit

mostrarem les dades sobre alguns paràmetres interessants sobre aquests plantejaments inicials:

- a) L'evolució de la població del municipi de Santa Pola en l'últim segle.
- b) Distribució per edat i sexe de la població al centre històric i la resta de la ciutat (INE: 2001).
- c) L'evolució del nombre d'edificis construïts i l'any de construcció.
- d) La superfície urbana ocupada corresponent al terme municipal i les previsions d'expansió.

2.1. Evolució de la població del municipi de Santa Pola 1857-2007

La taula expressa clarament una evolució desmesurada de la població en les últimes dècades. Veiem com en un poc més d'un segle (1857-1970) la població de Santa Pola va augmentar en 6.500 persones, mentre que durant els següents trenta anys ha augmentat més de 10.000 habitants (per 1, 3), igual que als darrers sis anys (per 1, 5). Si ens adonem de les previsions per al 2015 casi triplicarem la població. Però, el problema d'aquestes previsions és, segurament, que l'oferta residencial es dirigeix cap a un model d'habitatge secundari i expansiu impropï de la nostra dinàmica com a poble.

Cens	Població de Santa Pola (nombre d'habitants)
1857	2.759
1900	4.100
1920	4.022
1950	5.851
1960	6.443
1970	9.198
1981	12.022
1991	15.365
2001	19.782
2007	29.221
2015	80.000*

*Fa referència a les previsions del nou PGOU de Santa Pola (2006).

Font: INE 2001 (elaboració pròpia)

La pregunta seria: necessitem realment augmentar la nostra població residencial (de caràcter secundari) sense una planificació de recursos i una ordenació racional del territori? És sostenible? Quant i cap a on cal créixer? Què necessita la nostra vila?

Amb aquest article voldriem fer la reflexió que tal volta el que necessita la nostra ciutat seria, principalment, optimitzar els recursos disponibles, redistribuir els usos de sòl, millorar la mobilitat urbana i les

comunicacions, cuidar i restaurar el paisatge urbà, diversificar i integrar les activitats econòmiques, respectar i gaudir dels espais naturals, i, en general, millorar la qualitat de vida i deixar el creixement de la població a les dinàmiques naturals de la natalitat.

2.2. Distribució per edat i sexe de la població del centre històric i la resta de la ciutat (2001)

El centre històric presenta una piràmide d'edat estreta per la base i més ampla en la cúspide com a mostra d'un envelliment més acusat. Els anys on més s'eixampla la piràmide fa referència al creixement econòmic dels anys seixanta i al *boom* demogràfic (augment de la natalitat i descens de la mortalitat). La profunda entrada, a l'altura dels 45-49 anys, és conseqüència de l'època de postguerra civil que es va viure a Espanya i que va afectar tot el país amb un descens generalitzat de la taxa de natalitat, derivat de l'absència d'hòmens i la degradació de les condicions de vida que feia presentar unes taxes sensiblement elevades de mortalitat masculines i femenines. Si fem comparacions amb la resta de la ciutat, veiem que el nivell d'envelliment al centre històric és superior al del conjunt del municipi, fet que mostra la necessitat de regular aquesta evolució i els problemes estructurals de pèrdua de població total i augment de la població envellida amb polítiques d'integració social i dinamització econòmica. Caldria fer habitable i atractiu el centre històric també per al jovent.

2.3. Total d'edificis del centre històric per any de construcció

Podem apreciar com, a partir de la segona meitat de segle, s'afavoreix un augment desproporcionat de la construcció d'edificis al terme municipal de Santa Pola, relacionat directament amb el nombre de llicències facilitat pel professor Gozávez (1976). L'intercensal 1971-1981 destaca particularment pels eixamples de llevant, ponent i Gran Alacant.

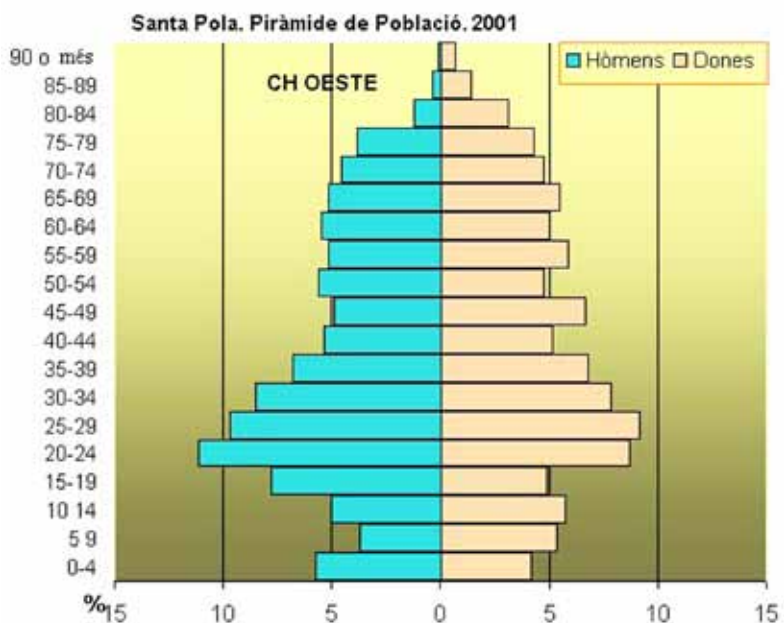
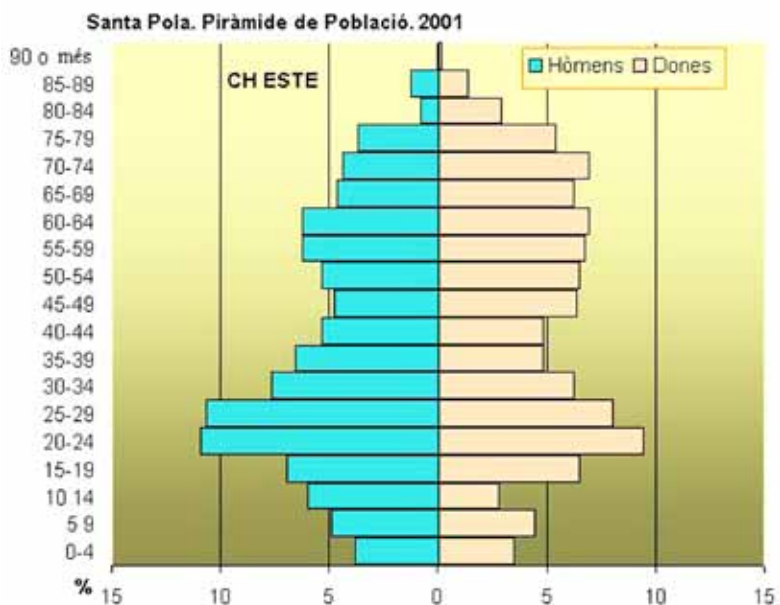
L'evolució del nombre d'edificis, la seua distribució i la seua altura tenen gran importància per a una bona planificació de l'abastiment de les infraestructures i per a la instal·lació dels equipaments i de l'adotació de recursos necessaris. Quan ens referim, per exemple, a l'abastiment municipal de l'aigua (gestió en baixa), cal prestar equivalent atenció al total de la superfície urbana, al sòl urbanitzable previst i a la quantitat i tipologia dels edificis (superfície, altura, distribució, etc), ja que haurem de fer comparacions amb l'evolució dels edificis durant l'últim lustre que es reflectirà al cens del 2011.

Santa Pola. Estructura de la població per edat i sexe. 2001. Valor percentual.

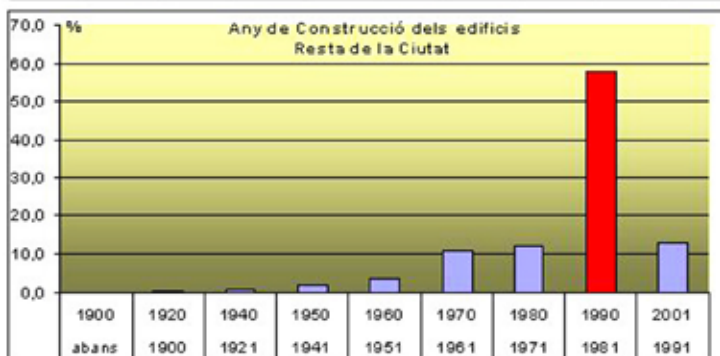
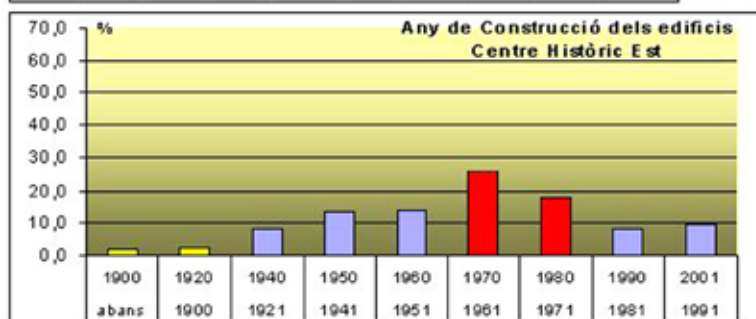
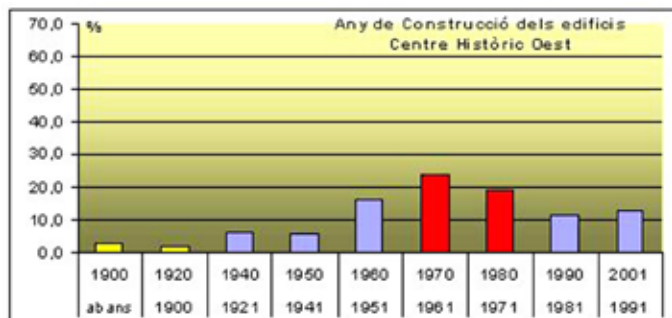
2001 %	Centre Històric-Est		Centre Històric-Oest		Total Centre Històric		Resta de la Ciutat		Total Ciutat	
	Hòmens	Dones	Hòmens	Dones	Hòmens	Dones	Hòmens	Dones	Hòmens	Dones
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
0-4	3,8	3,5	3,6	5,7	4,2	5,0	4,3	5,6	4,9	5,3
5-9	4,9	4,4	4,7	3,7	5,4	4,5	4,6	5,9	5,8	5,8
10-14	6,0	2,8	4,4	5,0	5,7	5,4	4,9	6,2	5,9	6,1
15-19	6,9	6,5	6,7	7,8	4,9	6,3	6,6	6,2	6,0	6,1
20-24	10,9	9,4	10,2	11,1	8,7	9,9	10,0	7,9	7,7	7,8
25-29	10,6	8,0	9,3	9,7	9,2	9,4	9,4	8,8	9,0	8,9
30-34	7,6	6,2	6,9	8,5	7,9	8,2	7,6	9,1	9,5	9,3
35-39	6,5	4,8	5,7	6,8	6,8	6,8	6,3	9,9	8,7	9,4
40-44	5,3	4,8	5,1	5,4	5,1	5,3	5,2	7,6	7,5	7,2
45-49	4,8	6,4	5,6	4,9	6,7	5,8	6,5	6,1	5,3	5,7
50-54	5,3	6,5	5,9	5,6	4,8	5,2	5,6	4,6	5,1	4,8
55-59	6,3	6,8	6,5	5,1	5,8	5,5	6,3	4,5	4,7	4,6
60-64	6,3	6,9	6,6	5,5	5,0	5,3	5,9	4,8	4,9	4,9
65-69	4,6	6,2	5,4	5,1	5,5	5,3	5,4	4,7	4,9	4,7
70-74	4,4	6,9	5,6	4,5	4,8	4,7	4,5	3,8	4,0	3,9
75-79	3,7	5,4	4,5	3,8	4,3	4,1	4,3	2,6	3,1	2,9
80-84	0,8	2,9	1,9	1,2	3,1	2,1	2,0	1,1	1,8	1,4
85-89	1,2	1,4	1,3	0,4	1,4	0,9	1,1	0,5	1,0	0,8
90 o més	0,0	0,1	0,1	0,1	0,7	0,4	0,3	0,1	0,3	0,2

Font: INE, Cens de població i habitatge 2001. Elaboració Pròpia.

Font: INE 2001 (elaboració pròpia).

Font: cens 2001, INE. Nombre d'edificis construïts durant el segle xx al municipi de Santa Pola (elaboració pròpia).

El més recent a destacar és l'aprovació de la Conselleria del nou Pla General de Santa Pola que il·lustra importants transformacions en el terme municipal i que afecta tots els àmbits: social, territorial, econòmic, morfològic, paisatgístic i ambiental. Això implica noves reflexions sobre la idoneïtat d'aquesta nova planificació i dels criteris que estableix. Ací, hem realitzat una taula resumida a partir del Pla General sobre la superfície ocupada i les previsions d'un futur immediat, per a així valorar millor els efectes espacials que això comporta en matèria d'abastiment de recursos (hídrics, infraestructures, servicis mínims, etc.)

cap als nous sectors planificats. Així mateix, és important conèixer com es pretén planificar la ciutat en conjunt per saber com afectarà a la situació del centre històric. D'una banda, defensem la percepció de la ciutat com un tot integrat i interconnectat que s'ha de planificar en concordança a la sostenibilitat del territori, el benestar social i la disponibilitat de recursos. D'altra banda, haurem de rebutjar una planificació expansiva de la ciutat que fomenta la zonificació de la ciutat amb l'especialització de funcions i sense cap visió global del municipi.

2.4. Superfície ocupada actualment i superfície prevista per la nova ocupació de Santa Pola (km²)

El sòl urbanitzable previst representa el doble de Gran Alacant i és huit voltes major al propi del nucli urbà del municipi. Anteriorment hem anotat que es pretén quasi triplicar la població de Santa Pola en a penes deu anys. Voldríem afegir que la majoria de les noves urbanitzacions estan dirigides a ser segones residències, de caràcter estacional i amb dos camps de golf. Es dedueix una projecció poc o gens sostenible, desproporcionat i irracional d'aquest Pla General. Resulta evident la quantitat d'inconvenients que suggereix el planejament per al subministrament dels recursos més indispensables per a la població com, per exemple, abastiment d'aigua potable, tractament d'aigües residuals, comunicacions, electricitat, serveis mínims, etc.

ZONA	SUPERFÍCIE km²
SANTA POLA	54,8
Casc urbà	1,2
Platja Llisa i Gran Platja	1,4
Llevant i Est	0,8
Pueblo Levantino	0,08
Gran Alacant	4,3
Sòl urbanitzable	8,5
SNU: protegit i comú	38,6

Elaboració pròpia a partir de les dades del PGOU de 2006.

3. CONCLUSIONS I ÚLTIMES REFLEXIONS

Per a concloure, ens agradaria destacar les idees principals que ens han motivat a escriure aquest article. En definitiva, l'espontaneïtat del creixement urbanístic i l'escassa visió global per part de l'administració pública ha produït una manca d'identitat del centre històric de Santa Pola que caldria recuperar. Tanmateix, la nova proposta de planejament (PGOU de 2006) aguditza la falta d'integració del conjunt de la ciutat amb propostes d'expansió innecessàries, i pot ser, insostenibles. En conseqüència, estem davant d'una planificació de ciutat que encara

avui no sabem el que serà ni com quedarà constituïda, caracteritzada per la zonificació d'usos, la desorganització i la falta de caracterització i d'integració social, funcional, econòmica, paisatgística i morfològica que afecta principalment al nostre centre històric.

Igualment, continuem sense un pla concret per a revitalitzar i transformar les dinàmiques d'envelliment i despoblament de la zona. Es podria dotar d'identitat al centre històric amb la difusió de la seua història i evolució, com també, amb la conservació i reconeixement de la trama urbana que personalitza el nostre centre.

Hem vist com les actuacions urbanes fora del propi nucli original poden afectar al mateix temps a la percepció i funcionalitat del centre històric. La nostra proposta, des d'un punt de vista de la geografia aplicada i multidisciplinària, s'encamina a la possibilitat de reinventar el centre històric de Santa Pola i fer un tractament específic i integrat de la zona (mitjançant un Pla Especial del centre històric) per a poder impulsar el paper urbà protagonista dins de la nostra vila, el cor de la nostra localitat.

BIBLIOGRAFIA

- DÍEZ LORENTE, Silvia (2006), *La importancia de los riesgos naturales en la ocupación de un territorio: el Bajo Vinalopó*, Institut Alacantí de Cultura «Juan Gil-Albert», Alacant.
- GARCIA MAS, Alfred (1995), *El puerto de Santa Pola*, Ajuntament de Santa Pola, Santa Pola.
- GARCIA MAS, Alfred i SÁNCHEZ FERNÁNDEZ, M. José (1990), *Historia del castillo-fortaleza de Santa Pola, s. XVI-XX*, Ajuntament de Santa Pola. Santa Pola.
- GOZÁLVEZ PÉREZ, Vicente (1976), *Santa Pola: Urbanismo, Economía y Población*, Alacant, 1976.
- (1977), *El Bajo Vinalopó: geografía agraria*, Universitat de València, València.
- MARCO MOLINA, Joan Antoni (1986), «Distribución espacial de la vegetación en la sierra de Santa Pola», *Investigaciones Geográficas*, 4, p. 211-220.
- MAS I MIRALLES, Antoni (1998), *Toponimia de Santa Pola, una aproximació lingüística*, Ajuntament de Santa Pola, col. «Quaderns de Santa Pola», Santa Pola.
- (1994) *El defensor de Santa Pola de Francisco Serrano y Sempere*, Ajuntament de Santa Pola, Santa Pola.
- PONCE HERRERO, G. (2006), *La ciudad fragmentada, nuevas formas de hábitat*, Universitat d'Alacant, Alacant.
- VARELA BOTELLA, Santiago (1986), *Arquitecturas en la provincia de Alicante*, Institut Alacantí de Cultura «Juan Gil-Albert», Alacant.

LEGISLACIÓ SOBRE URBANISME

Llei 4/2004, de 30 de juny, de la Generalitat, d'Ordenació del Territori i Protecció del Paisatge [2004/6916].

Llei 9/2006, de 28 d'abril, sobre avaluació dels efectes de determinats plans i programes en el mediambient.

Llei 45/2007, de 13 de desembre, per al desenvolupament sostenible del medi rural.

Decret 120/2006, d'11 d'agosto, del Consell, pel que s'aprova el Reglament de Paisatge de la Comunitat Valenciana.

Llei 16/2005, de 30 de desembre, de la Generalitat, Urbanística Valenciana.

DADES ESTADÍSTIQUES

INE. Institut Nacional d'Estadística. Cens de Població i Vivenda de 2001.

Oficina de Cadastre Virtual: <https://ovc.catastro.meh.es/CYCBienInmueble/OVCConsultaBI.htm>.

ARTICLES

SERT, J.L., «Centros para la vida de la comunidad», *CIAM: Congreso Internacional para Arquitectura Moderna*.

DECLARACIÓ D'AMSTERDAM (1975)

PLANIFICACIÓ URBANA LOCAL

Revisió Pla General de Santa Pola, capítol «Estudios complementarios», Ajuntament de Santa Pola, 2006.

Revisió Pla General de Santa Pola, estudi d'impacte ambiental, Ajuntament de Santa Pola, 2006.

ALTRES

Santa Pola (Alacant). Mapa topogràfic 2002, IGM (2a ed., realitzada amb informació digital).

Fotografia aèria (ICV) 1:10000. Informació Cartogràfica.